

Taşlar ve çocuklar

Radikal

Bu yürek burkucu sorularla baş başa bırakıyor 'Yalancı Şahit' okuyanı. Çocuk gözünden hapsedilmeyi, masumiyetin ve umudun ısrarla korunma çabasını, sistemin çocukları bile kayırmadığını, aksine en güzel çocuklara kıydığını gençler için anlatmaya çalışmak ayrı bir yazarlık kumaşı gerektiriyor. Belli ki bu kumaş Müge İplikçi'de var.

İnsan masumiyetini bir kere yitirir, derler. Ancak yaşadığımız bu memlekette her Allahın günü defalarca yitiriyoruz onu. Masumiyetimizi hayatlarımızın mülkiyeti izliyor; o da karanlık, kirli ellerce teslim alınıyor farklı şekillerde; hayat kavgasından boşvermişliğe ya da kendi adaletini arama çaresizliğine, sırf kadın ya da çocuk olduğun için ezilmekten güdülebilmek için bir güzel sindirilmeye... Bu hayat, devletin, polisin, askerinin... Bu hayat, kesinlikle sizin ya da benim değil.

Müge İplikçi'nin yeni gençlik romanı Yalancı Şahit'in Yavuz'undan bana kalan iki şey; masumiyetin acımasızca yitirilişi ve bir başkasının keyfine, insafına kalmanın çaresizliği. Yarenler Cezaevi'nin müdürü Süha, çocukların taktığı adıyla Köstebek, boşuna kurmuyor şu cümleleri: "Burası benim mekânımdır. Solduğunuz hava benimdir. Yattığınız yataklar, bitişikteki tuvalet, su ve yemekler... benimdir, anlıyor musun? Hele duvarlar... asıl onlar benimdir. Bu duvarlardaki taşlar benimdir. Duvarların badanası benimdir... Ve sizler. Ve sen! Burada olduğunuz sürece, sizler de benimsiniz..." Anlıyor musunuz!

Yürek burkan sorular

Yavuz kim bilir kaç kardeşin kaçıncısı, bir çingirtıyla geliyor dünyaya. Velvelesi yaşamaya! Adını kot fabrikasında çalışırken hastalanıp ölen Yavuz amcasından alıyor. Amcası gibi yeteneği var resme. Apartman boşluklarında büyüyor kendi kendine, bütün komşu-akraba çocukları gibi. Babası kot fabrikasında yüzüsüzce gezinen ecele teslim olacak çok yakında, bütün komşu-akraba çocuklarının babaları gibi.

Eskiden Rışeş Bayramı'nı kutlamış Süryaniler. Sularla dolu bir bayrammış bu. Ceviz yaprakları kutsanmış suya batırılmış. Ayinden sonra suyla ıslatma eğlenceleri başlar, herkes birbirini ıslatmış. Çok gelenek gibi şekil değiştirmiş, güvenlik güçlerinin panzerlerle kutladığı bir bayrama dönmüş. Basınçlı suyun karşısında duramayıp da kalabalıktan birer ıssız ada gibi kopanlar, kopup da yerlere düşenler taş soğuşuna götürülmüş. Havasız, ışısız, ısıtmasız koşullara. Hâlâ çıkaracak sesi olanlar, farelerin bile uğramadığı hücrelere.

En son Barış Caddesi'nde kutlanmış bu bayram, ahali ceset üreten kot fabrikasını taşıyınca. Eve katkı olsun diye Hasan amcanın karpuz tezgahında çalışan Yavuz önce film seyrederek izlemiş olanları. O ıssız adalardan birinin, kucağında rahmetli amcasının fotoğrafını taşıyan ablası olduğunu görünce, o da karışmış kalabalığa. Onu da tutup atmışlar Yarenler Cezaevi'ne. Savruk Ekrem, Yalaşap Kadri, Kikirik İsmail, Kavruk Sinan, Çalışkan Zeki, Oyunbozan Yusuf'la beraber bir koğuşa. Bir ikisi hariç hepsi de Yavuz'dan bile küçük mahkumların arasına. Yan koğuşta bir kız, tek başına, Evimevim derlemiş ona, her gece evim diye ağladığı için.

Oysa Yavuz, hakim amcaya yanlışlıkla içeri alındığını anlatacak, bundan böyle derslerine daha çok çalışacağına, ailesinin gelirini artırmak için elinden geleni yapacağına söz verince, hakim amca ona

“Aferin be Yavuz,” deyip onu salıverecek sanmıştı. Yavuz masumiyetini kendisine tek kelime ettirilmeyen mahkemede mi yitirdi ilk? Hakim amcasıyla yaptığı hayali konuşmanın ertesinde hüküm giydiğinde mi? Koğuşun duvarlarına renkli taşlarla oyunlarını, hayallerini, dışarda akan ve kaçırdıkları hayatı resmetmeye başladığında mı? Hümeyra adlı gazeteceye içerdeki koşulları anlatıp dışarıya fotoğraf sızdırdığında mı, yoksa Oyunbozan Yusuf onu korumak için öne çıkıp da hücre cezası yediğinde mi? Haftada bir gün, beş dakika banyo hakkı ne demektir? İçinden kıl, böcek ya da fare kuyruğu çıkan çorbayı insan nasıl içerdi? Saçında annesinin dokunuşunu ararken müdürün tokadını ya da tekmesini yemek nasıl bir şeydi? Aylarca dışarıya ses veremeden, dışardan ses alamadan yaşamak nasıl bir şeydi? Arkadaşların futbol, kovalambaç, saklambaç oynarken mahkeme oyunları kurmak, açlık grevine gitmeye karar vermek nasıl bir eğlenceydi? Suç denilen şey neydi esas, suçlu kimdi? Kot fabrikasını taşıyanlar mı suçluydu, insanları o fabrikaya mahkûm edenler mi? Sonra... her gün kaç tanesi ekleniyor bu çocuklara? Bu yürek burkucu sorularla baş başa bırakıyor Yalancı Şahit okuyanı. Çocuk gözünden hapsedilmeyi, masumiyetin ve umudun ısrarla korunma çabasını, sistemin çocukları bile kayırmadığını, aksine en güzel çocuklara kıydığını gençler için anlatmaya çalışmak ayrı bir yazarlık kumaş gerektiriyor. Belli ki bu kumaş İplikçi’de var. Kot fabrikası meselenin ekonomiye ve cahilliğe değen kısımlarını açıklamak için güzel bir simge elbette. Keşke kalbine inebilseydik kültürel kimlik vb. birtakım meselelerin ama o vakit öyle bir kitabı yayımlatacak çocuk/gençlik yayıncısı bulmak bir sorun çıkarabilir miydi? Yayıncı bulunsa velilerden milliyetçi/faşist birtakım tepkiler gelir miydi?

‘Birbirinden habersiz gençleri buluşturmak istiyorum’

Uçan Salı’dan sonra böylesine beklenmedik bir yönde ilerlemenizin nedenlerini ve elbette romanın çıkış hikâyesini sormak istiyorum...

Beklenmedik yönler sapmayı severim...Bu benim ilk gençlik romanım ve Türkiye’de yaşanmış ve yaşanmakta olan bir dramı kurguladım. Bir kesimin hiç bilmediği, bilmek istemediği bir insanlık dramı bu yazdığım. Elbette yeniden kurgulayarak! Bu kitapla birbirinden habersiz gençleri buluşturmak istedim. Bu konu hep kafamdaydı. Ama bir gençlik romanı olarak bunu yazmak çok sonra düştü aklıma. Belki asıl neden şu: On üç-on dört yaşlarındayken Türkiye ve dünyada olup bitenleri öğrenmek, bilmek isterdim. 80’li yılların en beter zamanlarıydı ve okullardaki Türkçe müfredat her şeyin güllük gülistanlık olduğunu söylüyordu bize. Bu bir yalandı. Belki de koruma refleksi. Ancak neyin neden korunduğunu seçemediğim bir refleks. Neyse ki müfredatı delen İngilizce kitaplar vardı! Bunlar İngilizce derslerimizde okuduğumuz İngiliz ya da Amerikan edebiyatının önde gelen yazarlarının kitaplarıydı... Salinger ve Capote ile o yaşlarda tanıştım. Onların o tuhaf sesleriyle! Yaşamın farklı bir denklemini olduğunu söylüyordu yazdıkları. Bu ise baştan sona sihirli bir formüldü!

Masa başında salt hayal gücüyle mi çıktı bu roman, yoksa...

Bugüne kadar hiçbir kitabımı salt hayal gücüyle yazamadım. Yaşam beni hep bir noktada uyardı ve ben ardından düşünmeye başladım. Kurgu çok sonra devreye girdi kitaplarımın tümünde.

Bir hapishanede, bir çocuk koğuşunda geçtiği halde roman, çok naif bir uslubu var. Bunun ne kadarı genel yaklaşımınız,ne kadarı Yalancı Şahit’in gençlere yönelik olmasından kaynaklanıyor?

Naifliği önemsiyorum. Bizim gibi toplumlarda naiflik hep zayıflık olarak algılanır. Ben tam tersini düşünüyorum. Kitaptaki dozuna bakmak gerekirse böylesi bir naifliğin yaşamı yeniden tanımlamamıza imkan sağlayacağına da inanıyorum. O pencereden baktığınızda affedemeyeceğiniz kimse yoktur! Buna kendiniz de dahil! Öte yandan dilin ve kurgunun yalınlığını okur kitlesini düşünerek özellikle sadeleştirdim.

08.10.2010